

ΑΓΙΟΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΕΣ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

**Του Πρωτοπρεσβύτερου Λουκά Παπαδόπουλου Προϊσταμένου
Ιερού Ναού Αγίων Ομολογητών**

Η εκκλησία των Αγίων Ομολογητών που έδωσε το όνομα της στην Ενορία διεδραμάτισε ένα σημαντικό ρόλο στη ζωή των κατοίκων της. Ιδιαίτερα τα παλαιότερα χρόνια, που η κοινωνία ήταν πιο κλειστή και συντηρητική και οι δυνατότητες για διασκέδαση και επικοινωνία με άλλες περιοχές περιορισμένη, η εκκλησία ήταν επίκεντρο της κοινωνικής ζωής, το μέρος που μαζεύονταν οι ενορίτες για να συμεριστούν τις χαρές και τις λύπες.

Οι τρεις Άγιοι Ομολογητές, ο Γουρίας, ο Σαμωνάς και ο Άβιβος, έδρασαν και πέθαναν στη Μεσοποταμία. Γενέτειρά τους ήταν η πόλη Έδεσσα. Οι δύο απ αυτούς, ο Γουρίας και ο Σαμωνάς, αποκεφαλίστηκαν το 288 μ.Χ., στη διάρκεια των διωγμών ενάντια στους Χριστιανούς που έγιναν από τον Αυτοκράτορα Διοκλητιανό. Ο Άβιβος που ήταν νεότερος τους, πέθανε μαρτυρικό δια πυρός θάνατο το 316 μ.Χ., την εποχή του Αυτοκράτορα Λικινίου. Και οι τρεις τους τάφηκαν στο ίδιο μέρος, όπου και κτίστηκε ναός αφιερωμένος σ αυτούς.

Ακόμα και σήμερα οι θρύλοι και παραδόσεις που συνδέονται με τους τρεις Αγίους και τα θαύματα τους ασκούν μια ιδιαίτερη γοητεία και επιρροή στους κατοίκους της Ενορίας, ιδιαίτερα εκείνους που γεννήθηκαν και έζησαν τα παιδικά τους χρόνια σ' αυτήν. Γενιά με γενιά τα μικρά παιδιά ακούουν με ξεχωριστό ενδιαφέρον τους δασκάλους τους να τους εξιστορούν το θαυμαστό τρόπο με τον οποίο οι Άγιοι Ομολογητές έσωσαν από τα χέρια του Γότθου, ενός ασυνείδητου και βάρβαρου στρατιώτη την Ευφημία, την κόρη μιας χήρας από την Έδεσσα. Όμως πολύ πιο ζωντανό στις μνήμες των παιδιών παραμένει το θαύμα που έκαμαν πριν από 90 περίπου χρόνια στην ίδια την Ενορία οι τρεις Άγιοι.

Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Ευάνθους, όπως αυτή τη διηγήθηκε στον Ανδρέα Μ. Ευσταθίου, που την αναφέρει στο βιβλίο του "Οι Άγιοι Ομολογηταί Λευκωσία, Κύπρος 1957" μιά καλοκαιρινή νύχτα, ενώ τα πάντα ήταν βουβά και σκοτεινά, η Εκκλησία των Αγίων Ομολογητών φωτίστηκε από ένα παράξενο και δυνατό φως. Ταυτόχρονα ακούγονταν ήχοι θυμιατού ενώ τρεις άνδρες λιτάνευαν στον περίβολο της Εκκλησίας κρατώντας ο καθένας μια λαμπάδα και θυμιατό. Η επιβλητική εμφάνιση των τριών ανδρών επαναλήφθηκε ακόμα δυο φορές, οπότε αντελήφθηκαν ότι επρόκειτο για θαύμα των Αγίων Ομολογητών. Το θαύμα οδήγησε μια φυματική Αγγλίδα, την κα Louis να προσέλθει γονυπετής στην Εκκλησία των Αγίων και να ασπαστεί την Ορθόδοξη Χριστιανική Θρησκεία.

Η επίδραση των τριών Αγίων στη ζωή των κατοίκων της Ενορίας φαίνεται και από το γεγονός ότι παλαιότερα σε πολλά παιδιά έδιναν το

όνομα Άβιβος, ένα όνομα σχεδόν άγνωστο στην υπόλοιπη Κύπρο και στον Ελληνισμό γενικότερα.

Ο Ναός της Ενορίας

Αν το Σχολείο είναι βασικό στοιχείο σε μια κοινότητα, ο Ναός είναι το κέντρο της κοινότητας.

Ο Ναός της ενορίας μας, είναι ανάμεσα στα σπίτια μας ένα σπίτι κοινό που ανήκει δηλαδή σε όλους μας. Γι αυτό και όλοι έχουμε χρέος να φροντίζουμε για το ναό μας όπως φροντίζει και ενδιαφέρεται ο καθένας, για το σπίτι του. Συνήθως δε παντού οι Χριστιανοί φιλοτιμούνται και περηφανεύονται να έχουν στις ενορίες τους, ωραίους ναούς που στολίζουν, αλλά και φυλάνε τον τόπο.

Και αυτό γιατί ο ναός της ενορίας είναι πραγματικά έπαλξη και πνευματικό κέντρο της ενορίας. Εκεί γίνεται η Θεία Λειτουργία, εκεί βαφτιστήκαμε Χριστιανοί και εσφραγιστήκαμε με το Άγιο Πνεύμα. Ακόμα, μεγάλοι πια εκεί τελέσαμε τον γάμο μας και γευτήκαμε τις πιο όμορφες χαρές της ζωής μας. Αλλά και στις λύπες μας και στον πόνο μας, η εκκλησία μας γίνεται το καταφύγιο και το στήριγμά μας. Από εκεί κηδεύουμε τους δικούς μας όταν ο Θεός τους καλεί και φεύγουν από τον κόσμο αυτό. Εκεί τελούμε τα μνημόσυνα τους, εκεί ακόμα η Εκκλησία μας θα μεταδώσει τις Θείες Αλήθειες και θα διδάξει τα παιδιά μας στο κατηχητικό σχολείο. Εκεί θα βρούμε το Έλεος του Θεού και την Αγάπη του. Θα βρούμε ανακούφιση στις δοκιμασίες μας και ενίσχυση και παρηγοριά στη δύσκολη ώρα και στον πόνο μας.

Έτσι αναφερόμενοι με αυτό το λεύκωμα στην Κοινότητα μας, δεν είναι δυνατό να μη περιλαμβάνει και ειδική αναφορά στον Ιερό Ναό της Ενορίας μας. Για να τον γνωρίσουμε καλύτερα και να μάθουμε όσα μπορούμε περισσότερα για την Ιστορία του, την κατάστασή του και τις ανάγκες του.

Ωστόσο η πιο καλή γνωριμία με το ναό μας, ίσως να μην είναι μόνο αυτό που χρειαζόμαστε. Ως Χριστιανοί θα πρέπει να είμαστε δεμένοι με τα πρόσωπα και τα πράγματα του ναού της Ενορίας μας. Να νιώσουμε τον ναό μας ότι είναι το κοινό σπίτι μας και στην εκκλησία μας, μέσα και έξω στην αυλή της, πρέπει να νιώθουμε τη ζεστασιά του σπιτιού μας.

Αν συνδέσουμε την οικογένεια μας με το ναό μας και τη Θεία Λατρεία σ' αυτόν, θα είναι μια ανταπόκριση σ' ένα καθήκο στον εαυτό μας, αλλά και εκπλήρωση μιας οφειλής προς τα παιδιά μας.

Ιστορικά στοιχεία

Η ιστορία της Εκκλησίας των Αγίων Ομολογητών αρχίζει επίσημα το 1754. Υπάρχουν όμως μαρτυρίες που τη συνδέουν με παλαιότερο

γοθικό ναό, εκείνου του Αγίου Δομνίκου. Οι μαρτυρίες αυτές ενισχύονται και από το γεγονός ότι στην εκκλησία που κτίστηκε το 1754 μ.Χ. και επισκευάσθηκε το 1894 μ.Χ. υπήρχαν εμβλήματα και τάφοι με επιγραφές στα γαλλικά και λατινικά και οικόσημα των Λουζινιανών και άλλων ξένων κατακτητών. Πιθανολογείται μάλιστα, ότι στον περίβολο της Εκκλησίας ήταν θαμμένοι άνθρωποι με σημαντικά αξιώματα. Χαρακτηριστικό είναι το πιο κάτω απόσπασμα από το βιβλίο του L. DES MAS LATRIE "L' ILE DE CHYPRE SA SITUATION PRESENTE ET SES SOUVENIRS DU MOYEN-AGE, PARIS 1879, μετάφραση Λ. Χαραλαμπίδη.

᾽Ομολογητάδες

Εκκλησία μισή λεύγα από την Λευκωσία από την πλευρά της πύλης Πάφου.

80. Ενθάθε κείται ο ευγενέστατος Βαρώνος της BRESVIE, λίαν ευγενής Ναύαρχος του Βασιλείου της Κύπρου, ο οποίος απεβίωσε την Δευτέρα της 11ης Ιουνίου του Ἐτους Χριστού (M.CCC.XIV) (1414). Είθε ο Θεός να συγχωρέσει την ψυχή του. Αμήν.

Μεγάλη πέτρα, πολύ καλά διατηρημένη αλλά με πολύ ακανόνιστο σχήμα, εντούτοις πολύ ενδιαφέρουσα. Μας γνωρίζει ένα Ναύαρχο της Κύπρου και μας αποδεικνύει ότι ένα μέρος της οικογένειας των BRUNSWICK, που ξέρουμε ότι είχε σχέση με την μητέρα του Βασιλιά Πέτρου Α΄ εγκαταστάθηκε στην Κύπρο. Ο PHILIPPE DE BRUNSWICK GRUBENHAGEN παντρεύτηκε την Βασίλισσα ALIX D'IBELIN, χήρα του HUGUES IV και πήρε από τον Βασιλιά Πέτρο και από τον γαμπρό του το αξίωμα του αρχιστράτηγου των Ιεροσολύμων το 1360.

Ο Ναύαρχος, γιος ίσως του αρχιστράτηγου, φέρει πάνω στον τάφο του μια πλούσια πανοπλία από σίδηρο με χαραγμένη διακόσμηση μέχρι τους ώμους. Ο λαιμός και το σβέρκο προστατεύονται με μια μεταλλική εσάρπα συνδεδεμένη με ένα κράνος μυτερό και παράξενο. Σιδερένια γάντια προστατεύουν τα χέρια, τα παπούτσια του επίσης σκεπασμένα με σίδηρο επεκτείνονται σε δύο μυτερά νύχια. Ψηλώνει το σπαθί του έξω από τη θήκη του και με το αριστερό κρατά μια ασπίδα που φέρει διαγωνίως το έμβλημα του που είναι δύο λιοντάρια εκ των οποίων το ψηλότερο κρατά ένα χρυσό δίσκο στο στόμα. Το φόντο, ίσως τυχαία, έχει χαραγμένα φυτά. Αυτή η ωραία ταφόπετρα ξαναπαριστάνεται στο περιοδικό PITTORESQUE του 1847, σελίδα 224.

Στην πρόσοψη της εκκλησίας είναι τοποθετημένο ένα μικρό μαρμάρινο έμβλημα, με διακόσμηση FLEURES DE LIS. Στο εσωτερικό της εκκλησίας, στην σκάλα του άμβωνα, και στην κλειστή αυλή που περιστοιχίζει την εκκλησία βρίσκουμε ακόμη πολλά τμήματα τάφων με δείγματα γαλλικών και λατινικών επιγραφών. Σε αυτά τα ερείπια δεν είδα ούτε ονόματα οικογενειών, ούτε οικόσημα, σημειώνω όμως ει-

δικά ένα ωραίο άσπρο μάρμαρο διακοσμημένο με τρία ανάγλυφα εμβλήματα που μου φαίνεται να ήταν μέρος τάφου, ίσως εκείνου του JANUS, ο οποίος ξέρουμε ότι ήταν πολύ πλούσιος. Το έμβλημα στο μέσον φέρει οικόσημα όμοια εκείνων των Λουζινιανών της Κύπρου με φόντο ένα λιοντάρι στα δεξιά. Το έμβλημα στα αριστερά είναι χωρισμένο σε τέσσερα τμήματα. Τα δύο είναι διακοσμημένα με οικόσημα της Ιερουσαλήμ και τα άλλα δύο με οικόσημα του Οίκου των Λουζινιανών. Τα λιοντάρια πάνω στο οικόσημο αυτό μοιάζουν με εκείνα που βλέπουμε στο οικόσημο του βασιλιά HUGUE IV στο BELLAPAIS (LAPAIS) κοντά στην Κερύνεια.

Το τρίτο έμβλημα έχει σαν φόντο το σύμβολο των Χριστιανών Βασιλιάδων της Αρμενίας. Έτσι αυτό το κτίσμα είναι μεταγενέστερο, χρονολογία κατά την οποία έγινε η υποθετική Ένωση του Βασιλείου της Κύπρου και της Αρμενίας και ίσως να ανήκει εις τους τάφους του JACQUES του 1ου, του JEAN II τελευταίων βασιλιάδων της Κύπρου, που τάφηκαν στο μοναστήρι του Αγίου Δομνίκου. Αυτό το πλούσιο και βασιλικό μοναστήρι κατεδαφίστηκε δυστυχώς από τους Βενετούς και ευρίσκετο ακριβώς στην περιοχή της Λευκωσίας που επεκτεινόταν προς την εκκλησία των Ομολογητάδων. Έπρεπε δε οι επεκτάσεις του μοναστηρίου να γειτόνευαν με την εκκλησία.

Είχα επιθυμία να διασώσω αυτό το τεμάχιο το οποίο ίσως είναι το μόνο που διεσώθη από την καταστροφή αυτού του συσσωρευμένου πλούτου κατά την διάρκεια τριών αιώνων στον Άγ. Δομνίκο. Το μόνο που πιστεύω με κάποια βεβαιότητα είναι ότι σκέπαζε τον τάφο ενός από τους βασιλείς μας τους Λουζινιανούς. Ο M. GOEPP και ο M. DE SUMMARIPA ενδιαφέρθηκαν επίσης για την διαφύλαξή του και το μάρμαρο μεταφέρθηκε στην Λάρνακα για να τοποθετηθεί στο ξενοδοχείο του Προξένου της Γαλλίας."

Η εκκλησία που κτίστηκε το 1754 μ.Χ, όταν Αρχιεπίσκοπος Κύπρου ήταν ο Φιλόθεος, ήταν αρχικά αφιερωμένη στον Τίμιο Σταυρό. Στη δυτική πλευρά του ναού, πάνω από την είσοδο υπήρχε επιγραφή στην οποία αναφερόταν ότι ο ναός ανεγέρθη επί Αρχιεπισκόπου Φιλοθέου και ότι στο κτίσιμο της εκκλησίας συνέβαλε ο Επίτροπος Λοιζής Πάφιος. "Ο ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΩΣ ΩΡΑΣ ΕΓΕΓΟΝΕΙ ΕΠΙ ΑΡΧΙΘΥΤΟΥ ΠΟΙΜΕΝΟΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΕΙ ΚΥΠΡΙΩΝ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΕ ΤΟΥ ΛΟΪΖΗ ΠΑΦΙΟΥ ΩΣ ΤΟΥΔΕ ΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ Α.Ψ.Ν.Δ. (= 1754 μ.Χ)".

Η εκκλησία του 1754 επισκευάστηκε το 1894, όταν καταστράφηκε ο νάρθηκας και έγινε επέκταση του κυρίως ναού. Ήταν σχετικά μικρή σε ρυθμό Βασιλικής, χωρίς τρούλλο και βρισκόταν εκεί όπου σήμερα είναι το καμπαναριό της νεότερης εκκλησίας. Στον περίβολο της υπήρχε νεκροταφείο. Σύμφωνα με το βιβλίο του Γ.Ι. Κησιάδη "Απομνημονεύματα των κατά το 1821 εν τη νήσω Κύπρω τραγικών Σκηνών, Λευκωσία 1972" στο νεκροταφείο αυτό είχαν ταφεί και ορισμένα από τα θύματα της σφαγής του 1821, λαϊκοί και ιερωμένοι, που τα λείψανά τους είχαν ριφθεί έξω από την εντός των τειχών πόλη.

Όπως και το μεγαλύτερο μέρος της Ενορίας, έτσι και η Εκκλησία κτίστηκε στην Αρχαία Νεκρούπολη, που υπήρχε στην περιοχή. Μέσα σ' αυτή υπήρχε τρίχωρο υπόγειο σπήλαιο με αγίασμα που προηγουμένως ήταν οικογενειακός τάφος των Ρωμαϊκών Χρόνων. Οι τρεις Θόλοι του έχουν ύψος και βάθος γύρω στα 2 μ.

Πώς οι Άγιοι Ομολογητές έγιναν οι πολιούχοι Άγιοι της Κοινότητας.

Τα παλιά χρόνια οι Άγιοι Ομολογητές ως συνοικισμός ήταν γνωστός με το όνομα Μαντεία, και ήταν στενά συνδεδεμένος με την αρχαία πολιτεία Λήδρα που ήταν το όνομα της σημερινής Λευκωσίας. Η μετονομασία του συνοικισμού σε Αγίους Ομολογητές φαίνεται να συνδέεται με την εύρεση της εικόνας των Αγίων Ομολογητών.

Σύμφωνα με μια παράδοση κάποτε στη θέση που είναι σήμερα το σπήλαιο με το αγίασμα, εμφανίστηκαν πολλές φορές οι Άγιοι σαν σκιές με φωτοστέφανα και προκάλεσαν την περιέργεια των κατοίκων. Όταν έσκαψαν στην περιοχή εκείνη βρέθηκε το υπόγειο σπήλαιο με την εικόνα των Αγίων, την οποία είχε ζωγραφίσει το 1663 ο ιερογράφος Παύλος με τη βοήθεια του Ιερομονάχου Λεοντίου, όπως φαίνεται και από την επιγραφή που βρίσκεται στο κάτω μέρος της.

"ΥΠΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΔΕΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ, ΠΑΥΛΟΥ ΙΕΡΟΓΡΑΦΟΥ ΧΕΙΡ Α.Χ.Χ.Γ." (1663).

Με την εύρεση της εικόνας, ο συνοικισμός των Μαντειών άρχισε να τιμά τους Αγίους Ομολογητές. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η εκκλησία να μετονομαστεί σε εκκλησία των Αγίων Ομολογητών. Σιγά σιγά μετονομάστηκε και η κοινότητα των Μαντειών σε κοινότητα των Αγ. Ομολογητών. Η παράδοση αυτή φαίνεται να είναι αληθινή αφού η εικόνα των Αγίων Ομολογητών χρονολογείται από το 1663 μ.Χ. ενώ ο πρώτος ναός των Αγίων Ομολογητών κτίστηκε όπως είπαμε το 1754, μετά την εύρεση της εικόνας.

Μια άλλη εκδοχή που διατυπώθηκε τα τελευταία χρόνια, προσεγγίζει το θέμα από άλλη πλευρά και δίνει διαφορετική ερμηνεία στη μετονομασία της Εκκλησίας.

Σύμφωνα με την άποψη αυτή υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι το μαρτύριο των Δεκατριών μοναχών της Καντάρας έγινε στην περιοχή των Αγίων Ομολογητών. Αυτό πιστεύει ο Άγγλος ιερέας DUCKWORTH στο βιβλίο του "THE CHURCH OF CYPRUS", LONDON 1900. Ο δια διασυρμού και πυρός θάνατος των δώδεκα μοναχών από τους Λατίνους (ο 13ος μοναχός ο Θεόγνωστος ή Θεοδώρητος υπέκυψε από τις κακουχίες μέσα στη φυλακή) συνέβηκε έξω από τα τείχη της Λευκωσίας στην κοίτη του ποταμού Πεδιαίου προς το Στρόβολο. Πιθανολογείται ότι το τμήμα του ποταμού όπου θανατώθηκαν είναι το μεταξύ της επί της Λεωφ. Γρίβα Διγενή γέφυρας και της γέφυρας στην είσοδο του Στροβόλου. Στο μέσο περίπου του

τμήματος αυτού βρίσκεται ο ναός των Αγ. Ομολογητών.

Το μαρτύριο των Δεκατριών μοναχών της Καντάρας συγκίνησε βαθειά τους Ορθόδοξους.. Η έμπρακτη ομολογία της πίστεως και ο μαρτυρικός θάνατος τους έκαμαν πολύ γρήγορα να μπουόν στη συνείδηση του λαού ως ομολογητές και οσιομάρτυρες και άρχισε να τιμάται η μνήμη τους.

Η επισημοποίηση της λατρείας των δεκατριών μοναχών δεν ήταν δυνατό να γίνει από την Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου που βρισκόταν κάτω από το καταπιεστικό καθεστώς των Λατίνων, οι οποίοι απαγόρευαν κάθε αναφορά στους Δεκατρείς μοναχούς της Καντάρας. Έτσι η μνήμη των δεκατριών μοναχών διατηρήθηκε υπό μορφή ανεπίσημης λαϊκής λατρείας, με το όνομα γενικά ως μνήμη των Αγίων Ομολογητών. Δεν αποκλείεται, λέει η άποψη αυτή, η μνήμη αυτή να τιμόταν σε γειτονικό από τον τόπο του μαρτυρίου παρεκκλήσιο, ή σε κάποιο προηγούμενο ναό του σημερινού ναού. Μια αρχαιολογική εξερεύνηση της περιοχής και του οικοδομικού υποστρώματος του σημερινού ναού των Αγίων Ομολογητών θα διεφώτιζε ίσως την πλευρά αυτή του θέματος.

Η μη επισημοποίηση της λατρείας των Δεκατριών οσιομαρτύρων της Καντάρας από την εκκλησία έκαμε με το πέρασμα του χρόνου να περιοριστεί η επώνυμη τιμή της μνήμης τους στη Μονή της Καντάρας απ' όπου προέρχονταν, ενώ στη περιοχή του προαστείου των Αγίων Ομολογητών να εξακολουθήσει να τιμάται η μνήμη τους με το γενικό χαρακτηρισμό των "Αγίων Ομολογητών". Οι ιστορικές περιπέτειες της Εκκλησίας και του Κυπριακού λαού συνέβαλαν στο να ξεχαστούν σιγά σιγά τα ονόματα των "Αγίων Ομολογητών", που τιμόταν η μνήμη τους, στην ομώνυμη κοινότητα της Λευκωσίας.

Έτσι σε νεότερα χρόνια όταν αναζητήθηκε ποιοι είναι οι Άγιοι που γιορτάζονται κάτω από το επώνυμο «Άγιοι Ομολογητές» κατέφυγαν στο επίσημο εορτολόγιο της Εκκλησίας και βρήκαν κάτω από το όνομα αυτό τους μάρτυρες Γουρία, Σαμωνά και Άβιβο, που ήταν άγνωστοι στην παλαιότερη κυπριακή αγιογραφία και με τους οποίους συνδέθηκε η στο ομώνυμο προάστειο της πρωτεύουσας τελουμένη λατρεία.

Καταλήγει δε η άποψη αυτή στο παρακάτω συμπέρασμα: Παρόλο που με βάση τα μέχρι τώρα τεκμήρια δεν είναι δυνατό να επαληθευθεί περισσότερο η υπόθεση αυτή, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι κάτω από την επωνυμία των εις το ομώνυμο προάστειο της Λευκωσίας, τιμωμένων Αγίων Ομολογητών "είναι δυνατόν να λανθάνει η μνήμη των Αγίων Δεκατριών Ομολογητών και Οσιομαρτύρων μοναχών της μονής Καντάρας..." (1)

(1) Βλέπε περισσότερα: Θεοδώρου Παπαδοπούλου Διευθυντού του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών: "Μαρτύριον Κυπρίων» εις Απόστολον Βαρνάβα αναμνηστικού τόμου 1918-1968, Λευκωσία 1975

Όσο κι αν φαίνεται η άποψη να δίνει την λογικοφανή δική της ερμηνεία, ανάπντητο μένει το ερώτημα πώς βρέθηκε στην περιοχή των Αγίων Ομολογητών η κατά 100 χρόνια παλιότερη εικόνα (1663) των Αγίων συγκριτικά, με το χρόνο που κτίστηκε ο πρώτος ναός (1754) προς τιμή τους. Αλλά και οι ακόμη παλαιότερες τοιχογραφίες των τριών Αγίων Ομολογητών Γουρία, Σαμωνά και Αβίβου στις αρχαίες εκκλησίες της Παναγίας του Άρακα, της Μονής του Αγίου Νεοφύτου και της Ασίνου, βεβαιώνουν ότι οι άγιοι ήσαν πολύ γνωστοί στην Κύπρο από τα αρχαία χρόνια και ετιμώντο ως Μεγαλομάρτυρες.

Τοιχογραφίες των αγίων υπήρχαν και σε πολλές εκκλησίες της Καππαδοκίας όπως μαρτυρεί ο Γάλλος G. JERPHANION, CAPPADOCE 1925, του 11ου-12ου αιώνα, ο οποίος επισκέφθηκε την Καππαδοκία αρχές του αιώνα μας. Επίσης στην αρχαία Ι. Μονή Φιλανθρωπινών στο νησί της λίμνης των Ιωαννίνων όπως και στη Ι. Μονή του Οσίου Λουκά στη Λειβαδειά, ο επισκέπτης θα δει τοιχογραφίες των τριών Αγίων Ομολογητών. Όλες αυτές οι μαρτυρίες φανερώνουν τη μεγάλη θέση που είχαν στη συνείδηση των πιστών από τα αρχαία χρόνια οι Άγιοι Ομολογητές Γουρίας, Σαμωνάς και Άβιβος.

